

طرح درس: مبانی ساخت حکومت و قدرت در ایران

جلسه ۱: معرفی درس و منابع و فضای آموزشی و پژوهشی آن. تفاوت شاخصه‌های اندیشه سیاسی تا وجوه عملی حکومت در تاریخ ایران. مبانی حکومت در ایران. ساختار و هرم قدرت در تاریخ ایران. مفهوم قدرت در تاریخ ایران.

جلسه ۲: حکومت‌های کوچک محلی و شهر دولتهای نخستین. حکومت فراگیر و یکپارچگی سیاسی.

جلسه ۳: قبایل بومی و حکومت‌های کوچک محلی.

جلسه ۴: قبایل آریایی و تشکیل حکومت فراقومی.

جلسه ۵: مبانی تشکیل حکومت ماد. هجوم‌های خارجی - برقراری نظم داخلی.

جلسه ۶: هخامنشیان و تشکیل دولت فرامرزی. اندیشه تساهل و تسامح در برقراری پیوند با ممالک مفتوحه.

جلسه ۷: اشکانیان میراث شرقی قلمرو ایران. امتداد قدرت شاهان محلی در اقتدار شاه اشکانی.

جلسه ۸: ساسانیان و قدرت متمرکز دین و دولت. اندیشه شاه محوری حکومت در تمرکز دین و دولت. سقوط ساسانیان و تبدیل به حکومت‌های ایالتی و خاندانی.

جلسه ۹: نبود حکومت ایرانی در دو قرن اول هجری به واسطه فتوح و حضور مستقیم خلافت اموی و عباسی در ایران. مهاجرت اعراب و بار قبیله‌ای شدن قدرت در ایران و دخالت‌های آنان در توازن آن. مطوعه - خوارج - علویان. امارات و حکومت محلی خاندانی. حکومت‌های استکفا و استیلا. اشرافیت جدید عرب - ایرانی.

جلسه ۱۰: ترکان به عنوان توازن قوا در حکومت. مقام غازی اسلامی. غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان. چالش فقدان منبع خلافتی حکومت. تفکر ایلی مغولان و جهان اسلام.

جلسه ۱۱: تاریخچه تفکر تشکیل حکومت شیعی در ایران. تشکیل دولت صفویه. تقابل صفویه و عثمانی. نادرشاه افشار - طرح اتحاد اسلامی. چالش مشروعیت قدرت در ایران بعد از صفویه.

جلسه ۱۲: کریم خان و کیل‌الرعا، تعدیل صوری واژگان حکومت.

جلسه ۱۳: قاجارها و قاجاری سازی حکومت. ازدواج شاه با اقوام و قبایل. توسعه مرزهای استعماری و ناتوانی قدرت ساختار حکومتی قاجار.

جلسه ۱۴: استعمارگران و روند تحولات تاریخ ایران. انقلاب مشروطیت و چالش مبانی تشکیل دهنده حکومت (ملوک الطوایفی).

جلسه ۱۵: دولت مدرن و نبرد آمرانه قدرت در اجزا. انتقال قدرت و تغییر کیفیت آن در حکومت پهلوی دوم.

جلسه ۱۶: ملی شدن صنعت نفت. مبارزات مردم. قیام‌های مردمی. نقش احزاب و گروه‌های انقلابی در تحولات ساختار قدرت. سیاست سرکوب و اداره پهلوی دوم. پیروزی انقلاب اسلامی. تغییر شکل نهاد حکومت.